
ГЛАВА 5 – ДРУЖЕСТВЕНО ПРАВО

ИСТОРИЯ И ПРИНЦИПИ

Материята, регламентирана от "Дружественото право", е пряко свързана с Вътрешния пазар и неговото функциониране. 70-те и 80-те години са основни за правната регламентация на дружественото право и счетоводството, чието развитие продължава и днес. Краят на 80-те и 90-те години извежда на преден план защитата на правата на интелектуална собственост и развитието на свързаното с нея *acquis*. В тази област Европейската комисия (ЕК) стартира със Зелената книга "Авторското право и предизвикателствата на технологията" през 1988 г., като за около 10 години се създава солидна законодателна рамка, включваща седем директиви. 90-те години са ключови и за развитието на *acquis* в областта на индустриалната собственост – особено важна и динамично развиваща се част от правото на ЕО и в наши дни. Ако перифразираме комисаря Болкестейн, "без защитата на правата върху интелектуална и индустриална собственост Вътрешният пазар би бил незавършен".

Нормативната уредба на дружественото право, в тесния смисъл на думата, цели гарантиране защитата на интересите на всички участници в търговския оборот чрез въвеждане на единни изисквания за публичност при учредяването и осъществяването дейността на дружествата, гарантиране правото на установяване на дружествата на територията на ЕС, създаване на еднакви условия в Единния пазар за всички дружества и насърчаване на трансграничното сътрудничество между фирмите, установени в различни държави-членки; създаване на условия в ЕС за корпоративни практики и управление.

Уеднаквяването на правната уредба в областта на счетоводството в рамките на ЕС цели осигуряване на по-прецизна отчетност и прозрачност относно фирмените дейности (публикуване на годишните отчети, обнародване в "Държавен вестник" на обстоятелства, свързани с фирмата, и т. н.), подобряване на качеството при водене на счетоводството и извършването на одит, създаване на съпоставимост и прозрачност във финансовата информация, предоставяна от фирмите, както и съответствие между счетоводните директиви и Международните счетоводни стандарти. Стремешът е към подобряване на качеството на задължителния независим финансов одит и заверката на финансови отчети на предприятията на територията на ЕС, както и съпоставимост на правото на ЕО с международните стандарти и практики.

В сферата на правата върху интелектуална собственост се цели закрила и насърчаване на създаването и използването на оригинални културни продукти в ЕС (печатни произведения, музика, софтуер, продукти на филмовото изкуство, театър, радио, телевизия). Авторските и сродните права имат изключително важно значение за инвеститорската дейност, развлекателната индустрия, достъпа до културни блага, заетостта и икономическия растеж. Защитените с авторско право стоки и услуги в Общността допринасят за около 6% в БВП на ЕС, като делът им нараства.

Закрилата на индустриалната собственост залага на иновациите в Единния пазар и затова препраща към аспекти, свързани с познанието (патенти, промишлен дизайн, търговски марки и др.).

Хармонизацията в областта на правата на интелектуална собственост е насочена към адаптирането на правото спрямо изискванията на информационното общество и новите форми на използване на

продуктите, свързани с технологичния напредък. От друга страна, в индустриалната собственост правото на ЕО следва тенденцията за създаване на единна система на правна закрила с действие върху цялата територия на ЕС (създадени са търговска марка и промишлен дизайн на Общността, предвижда се въвеждане и на патент на Общността).

Борбата срещу пиратството и подправените стоки е в основата на амбициозен план на ЕК, особено приоритетен на сегашния етап на развитие на *acquis* и с оглед размерите на тези явления и техния отрицателен ефект върху Вътрешния пазар.

ПОДГОТОВКА ЗА ЧЛЕНСТВО

Достиженията на правото на ЕС (*acquis*) в тази глава обхващат много различни законодателни области: дружествено право в тесния смисъл, т.е. директиви за публичното разкриване самоличността на упълномощените да представляват едно дружество, финансовото му състояние, набиране, поддържане и промяна на капитала на акционерни дружества, счетоводен закон, права на защита на интелектуална и индустриална собственост, както и Регламента, заменящ Брюкселската конвенция за юрисдикцията и принудителното изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски въпроси и Римската конвенция за закона, приложим към договорните задължения.

В българското законодателство са въведени като цяло изискванията на правото на ЕО по тази глава.

Действащата уредба на българското дружествено право основно е уредена в Търговския закон, с който изцяло се въвеждат в българското законодателство изискванията на I, II, III, VI, XI и XII директиви.

Разпоредбите на Регламента за Европейското обединение по икономически интереси (2173/85 ЕИО) и Регламента за Европейското дружество (2157/2001 ЕИО) ще бъдат въведени в българското законодателство към момента на присъединяване, тъй като членове на обединението и дружеството могат да бъдат само физически лица или дружества на държави-членки на ЕС.

За България Регламент 44/2001 на Съвета ще стане директно приложим в момента на присъединяването към ЕС. Във връзка с това българската страна ще изготви необходимите вътрешни разпоредби с оглед гарантиране ефективното му прилагане от момента на присъединяването към ЕС.

Тъй като Римската конвенция от 1980 г. е от "затворен тип" и страни по нея могат да бъдат само страни-членки на ЕС, основните ѝ принципи се въвеждат в българското законодателство по пътя на неговото хармонизиране. Ето защо Министерството на правосъдието подготви Закон за изменение и допълнение на Закона за задълженията и договорите, с който в българското законодателство се въвеждат разпоредби, съответстващи на принципите и правилата на конвенцията. Законопроектът е приет от Народното събрание и е публикуван в ДВ, бр.18 / 2003 г.

С приемането на новия Закон за счетоводството и на Закона за независимия финансов одит българското законодателство бе приведено в пълно съответствие с изискванията на Четвърта (78/660/ЕИО), Седма (83/349/ЕИО) и Осма (84/253/ЕИО) директива на ЕО, уреждащи материята в тази област.

Международните счетоводни стандарти (МСС) следва да се прилагат директно от банките, застрахователните, инвестиционните и осигурителните предприятия, както и от предприятията, които предлагат публично акциите си на фондовите борси при изготвянето на годишните им

финансови отчети. Във връзка с това на 30.01.2003 г. Министерският съвет одобри българския превод и редакция на МСС, а на 04.02.2003 г. с приемането на ПМС № 21 България, в пълно съответствие с тенденциите на развитие на правото на ЕО, въведе международните стандарти. Законът за авторското право и сродните му права (ЗАПСП) е приет и е в сила от 1993 г. и още в този си вид е хармонизиран в голяма степен с *acquis*. Законът единодушно е считан от европейски и американски експерти като една от най-модерната регулаторна рамка на тази материя в ЦИЕ. С най-новите изменения на ЗАПСП, в сила от 01.01.2003 г., българското законодателство бе окончателно хармонизирано с разпоредбите на Директива 96/9/ЕО, както и с изискванията на Директива 2001/29/ЕО за хармонизиране на някои аспекти на авторското и сродните права в информационното общество, като хармонизацията с последната директива е едновременно с тази в страни-членки на ЕС.

В областта на закрила на правата върху индустриалната собственост Република България е осъществила въвеждането на правото на ЕО в българското законодателството, като предстоящи са някои техническо-процедурни адаптации за регламенти, които обективно ще имат пряк ефект от датата на присъединяване. Работи се и върху въвеждането на Директивата за правната закрила на биотехнологичните изобретения.

Законът за патентите от 1993 г. съответства на *acquis* и на Европейската патентна конвенция на Европейската патентна организация (ЕПО).

От 15.12.1999 г. са в сила три нови закона - Закон за промишления дизайн, Закон за марките и географските означения и Закон за топологията на интегралните схеми. Обхватът и структурата на тези закони съответстват на релевантните актове на страните-членки на Европейския съюз, както и на установената международна практика в тази област.

Наредбата за мерките за граничен контрол за закрила на правата върху интелектуална собственост, в сила от 1 декември 2000 г., е в съответствие на Регламенти 3295/94 и 1367/95.

В областта на дружественото право в страната е изградена широка институционална мрежа за прилагане на *acquis*.

Основен орган, следящ за прилагането на търговското и дружественото право, е съдът.

Предприемат се мерки за усъвършенстването на търговския регистър.

Институтът на дипломираните експерт-счетоводители продължава своята дейност по подготовката на кандидати, квалификацията, контрола и регистрирането на дипломираните експерт-счетоводители.

Структурата на Патентното ведомство беше реорганизирана и подсилена през 2001 г. с оглед максимална координация и ефикасност и имайки предвид нарасналите ангажименти на страната в международен план.

Редица са предимствата от присъединяването на България по отношение на Глава 5:

Фирмите ще могат по-лесно да разгръщат бизнес в страни, различни от тяхното учредяване – това ще са страни-членки на ЕС, което ще е израз на свободното движение на хора и свободата на установяване. Български фирми – особено средните и малките предприятия, които са гръбнакът на Единния пазар, ще могат да се обединяват в някои свои дейности, запазвайки икономическа и юридическа автономност, с фирми от страните-членки в така нареченото "Европейско обединение по икономически интереси".

Ще бъде подсилено и улеснено свободното учредяване на клонове на територията на която и да е държава-членка, свободното участие в капитала, без дискриминация на национална основа.

Подсигурява се защита на правото на собственост: ефикасен съдебен контрол върху дейността на

дружествата (при регистрация, търговски спорове).

Гарантира се по-голяма прозрачност, публичност и отчетност относно фирмените дейности, което е в интерес на всички участници в търговските сделки и потребителите на фирмена информация..

Многообразието на допуснатите форми на преобразуване и допустимостта им за всички видове търговски дружества ще осигури най-широки възможности за реструктуриране на частноправните икономически субекти. Това ще даде възможност и на държавата и общините като притежатели на капитал в търговски дружества да реорганизируют и реструктурират тези участия в зависимост от конкретните потребности за промяна на притежанието или на управлението. Същевременно въвеждането на европейските стандарти на защита на интересите на съдружниците и акционерите, от една страна, и на кредиторите, от друга страна, ще гарантира запазването на частната собственост и при процедура по преобразуване на търговски дружества, което е от особено значение както за българските предприемачи, така и за чуждестранните инвеститори у нас.

Нормативната уредба на търговското право гарантира бързи процедури за излизане от пазара (несъстоятелност, банкрут) и навлизане на пазара (регистрация, учредяване) на фирми, което е един от основните критерии за функционираща пазарна икономика.

Прилагането на нови методи (компютризация на търговския регистър) за поддържане на търговските регистри и предоставяне на информация от тях води до подобряване на условията за търговска дейност и ще улесни до голяма степен интегрирането на България с ЕС.

На Единния европейски пазар българските производители ще имат възможност да закрилят като запазена търговска марка и наименования за произход своите оригинални, характерни продукти и да поддържа тяхното качество. За всички потребители ще е ясно, че България е страната на произход на тези продукти: българската "ракия" няма да е италианската грапа, българското сирене няма да е гръцката "фета", киселото ни мляко ще може да се признава като географско означение.

ПРЕГОВОРИТЕ ЗА ЧЛЕНСТВО

Главата е затворена с Кипър, Република Чехия, Естония, Унгария, Полша, Словения, Словакия, Латвия, Литва и Малта и временно с България и Румъния.

България

Основните въпроси по време на преговорите гравитираха около три тематични кръга:

- прилагането на правата върху интелектуална и индустриална собственост, по-специално борбата срещу пиратството и фалшифицираните стоки: мерки за ефикасното прилагане на това законодателство, въведени за борба срещу пиратството, обучение на митническите власти, мерки за подобряване граничния контрол, обучение на прилагащите органи, подобряване на сътрудничеството между тях, в частност между полицията и митниците.
- защитата на права, произтичащи от издадени патенти за фармацевтичните продукти в разширения ЕС. По отношение на фармацевтичните продукти и на продуктите и средствата за растителна защита ЕС предложи механизъм срещу паралелния внос и начини за прилагането от присъединяващите се страни на Регламенти 1768/92 и 1610/96, регламентиращи сертификата за допълнителна закрила съответно на фармацевтичните продукти и на продуктите за растителна защита.
- По отношение на търговската марка на Общността ЕС излезе с предложение за прилагането на Регламент 40/94 от присъединяващите се страни. Бе представен механизъм за автоматично разпространение на съществуващите търговски марки на Общността към територията на новите страни-членки и за защита в случаи на конфликти на по-ранни национални търговски марки, които отговарят на посочени условия.

- Главата отворена: май 2000 г
- Състояние: временно затворена през юни 2001 г
- Преходни периоди:

- България прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Румъния

- Главата отворена: март 2001 г
 - Състояние: временно затворена през декември 2001 г
 - Преходни периоди:
- Румъния прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Кипър

- Главата отворена: декември 1998 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2001 г)
- Преходни периоди:
 - Кипър прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Република Чехия

- Главата отворена: декември 1998 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2001 г)
- Преходни периоди:
 - Чешката република прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Естония

- Главата отворена: септември 1998 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2000 г)
- Преходни периоди:
 - Естония прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Унгария

- Главата отворена: септември 1998 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2001 г)
- Преходни периоди:
 - Унгария прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Латвия

- Главата отворена: юли 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2001 г)
- Преходни периоди:
 - Латвия прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Литва

- Главата отворена: юли 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2001 г)
- Преходни периоди:
 - Литва прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Малта

- Главата отворена: септември 2000 г

- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през ноември 2000 г)
- Преходни периоди:
 - Малта прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Полша

- Главата отворена: декември 1998 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през декември 2001 г)
- Преходни периоди:
 - Полша прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Словакия

- Главата отворена: ноември 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2001 г)
- Преходни периоди:
 - Словакия прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Словения

- Главата отворена: декември 1998 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2000 г)
- Преходни периоди:
 - Словения прие предложението на Европейския съюз за фармацевтичните продукти и Търговските марки на Общността

Index

Chapter 1 : Обща информация.....	p. 1
Chapter 2 : България и Румъния.....	p. 5
Chapter 3 : Новите страни-членки.....	p. 6
Съдържание.....	p. 8